

Udskriftsdato: 22. december 2025

2024/1 BTB 29 (Gældende)

Betænkning over Forslag til folketingsbeslutning om indsats mod antibiotikaresistens ved et forbud mod fravænning af pattedyr tidligere end 7 uger efter fødsel med henblik på lavere antibiotikaforbrug og forbedret dyrevelfærd

Ministerium: Folketinget

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om indsats mod antibiotikaresistens ved et forbud mod fravænning af pattegrise tidligere end 7 uger efter fødsel med henblik på lavere antibiotikaforbrug og forbedret dyrevelfærd

[af Søren Egge Rasmussen (EL) m.fl.]

1. Indstillinger

Et *flertal* i udvalget (S, V, DD, LA, KF, M og DF) indstiller beslutningsforslaget til *forkastelse* ved 2. (sidste) behandling.

Et *mindretal* i udvalget (SF, EL, ALT og RV) indstiller til beslutningsforslaget til *vedtagelse uændret*.

Borgernes Parti, Naleraq, Inuit Ataqatigiit, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ved betækningsafgivelsen ikke medlemmer i udvalget og dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske bemærkninger i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

2. Politiske bemærkninger

Enhedslisten

Danmark fik i 2021 en dyrevelfærdslov, der i § 2 anerkender, at »Dyr er levende væsener og skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe«, og i § 3 anerkender at »Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer«.

Enhedslisten fremsatte dette beslutningsforslag med ønsket om at forbedre dyrevelfærden for pattegrise og smågrise og samtidig effektivt sætte ind mod det ekstremt høje forbrug af antibiotika i produktionen af smågrise. Det høje antibiotikaforbrug og det afledte problem med multiresistente bakterier udgør nemlig så alvorlig en trussel mod folkesundheden, at Verdenssundhedsorganisationen, WHO, har udråbt antimikrobiel resistens som en af de største nuværende trusler mod den globale sundhed (»Antibiotikaresistens«, Statens Serum Institut)

Enhedslisten foreslår et forbud mod fravænning af pattegrise tidligere end syv uger efter fødsel. Under udvalgsbehandlingen er det imidlertid kommet frem, at det er systematisk praksis i dag at fravænne tidligere end det gældende minimumskrav på 4 uger, fordi et hul i lovgivningen tillader fravænning allerede ved 3 uger. Det er også kommet frem, at grisene endda i nogle tilfælde fravænnedes tidligere end tre uger. I en rapport fra 2019 bestilt af Miljø- og Fødevareministeriet hos myndighedsberedskabet ved DCA, Aarhus Universitet, til afdækning af svineproducenters erfaringer med og holdninger til brug af zink og antibiotika omtales det, at der er besætninger, hvor man fravænner grise allerede ved 16-dages-alderen (»DCA rapport nr. 147: Hvad fremmer og hvad hindrer landmænd og dyrlæger i at reducere brugen af antibiotika og medicinsk zink til svin?«, Inger Anneberg, februar 2019).

Enhedslisten noterer sig, at Fødevarestyrelsen under udvalgsbehandlingen klart erkender, at fravænning ved 4 uger er bedre end ved 3 uger, både når det handler om dyrevelfærden og om at reducere forbruget af antibiotika til behandling af grisene.

Fødevarestyrelsen skriver f.eks.: »Fødevarestyrelsen vurderer, at der er målbar forskel på fravænning ved tre uger sammenlignet med fravænning ved fire uger i forhold til den påvirkning, foderskiftet kan have på pattegrisens velfærd. Dette skyldes udviklingstrinnet i pattegrisens immunforsvar. Det er også grundet dette, at fravænning ved tre uger kun må benyttes i særlige tilfælde, og hvis grisene flyttes til specialiserede stalde, som er beregnet til at kunne håndtere grisenes immunforsvar på dette stadie af deres liv«, jf. svar på B 29 – spm. 54. Ministeren henviser også til en rapport fra Den Europæiske Fødevaresikkerhedsautoritet, EFSA, der beskriver, »at der er særlig gavnlig effekt, når fravænningsalderen øges fra 21 til 28 dage«, jf. svar på B 29 – spm. 20. Enhedslisten noterer sig, at ministeren ikke ligger inde med data om fravænningsalderen på danske grise, herunder hvor mange der fravænnenes tidligere end de 4 uger, jf. svar på B 29 – spm. 19.

Enhedslisten noterer sig samtidig, at det ikke af bekendtgørelse nr. 105 af 3. februar 2025 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af grise fremgår, at fravænning ved tre uger »kun må benyttes i særlige tilfælde«, som Fødevarestyrelsen skriver. Tværtimod må grise ifølge bekendtgørelsen uden yderligere forbehold fravænnenes ved 3 uger, hvis de flyttes til specialiserede stalde, jf. § 33, stk. 2, i bekendtgørelsen. Fra Den Danske Dyrlægeforening og Aarhus Universitet forlyder det, at praksis er, at mange besætninger har en strategi om fravænning ved 21 dage på grund af de store kuld og behov for ammesøer (»For mange grise på for lidt plads: Et pres på dyrevelfærden«, Dansk Veterinærtidsskrift, den 25. oktober 2024« og »DCA rapport nr. 203: Sunde grise med lavt antibiotikaforbrug – en tværfaglig forskningsindsats med fokus på at sænke antibiotikaforbruget og modvirke antibiotikaresistens i dansk svineproduktion«, Jan Tind Sørensen, Jens Peter Nielsen og Anders Rhod Larsen, 2022).

Enhedslisten noterer sig på den baggrund, at virkeligheden i staldene er, at mange grise systematisk fravænnenes allerede ved 3 uger, i modstrid med hvad forskere, dyrlæger, EFSA og Fødevarestyrelsen vurderer er bedst for dyrevelfærden og for at begrænse brugen af antibiotika.

Enhedslisten bemærker, at den logiske konsekvens burde være, at ministeren tog initiativ til at lukke det hul i lovgivningen, der giver mulighed for systematisk at fravænne grise allerede ved 3-tre ugersalderen. Enhedslisten noterer sig imidlertid med skuffelse, at Fødevarestyrelsen bemærker, »at en begrænsning i muligheden for fravænning ved dag 21 vil være overimplementering af gældende EU-lovgivning og potentielt kan medføre erhvervsøkonomiske konsekvenser«, jf. svar på B 29 – spm. 58. Enhedslisten finder vurderingen inkonsekvent i lyset af, at der på andre områder stilles krav til svineproduktionen, som går videre end EU's minimumskrav af hensyn til dyrevelfærden eller antibiotikaforbruget. Det gælder f.eks. krav i dyrevelfærdsaftalen om bedøvelse ved kastration, korterevarende fiksering af søer og Gult kort-ordningen.

Enhedslisten noterer sig med forundring, at ministeren ikke vil svare på, om ministeren mener, at der må bruges produktionsmetoder, som systematisk gør dyrene syge, så længe der behandles for sygdommen, når den indtræffer, jf. svar på B 29 – spm. 55. Det er noget som ellers klart forekommer at være i strid med dyrevelfærdsloven.

Enhedslisten er uenig i Fødevarestyrelsens vurdering af, at muligheden for, at pattegrise kan fravænnenes ved dag 21, hvis de flyttes til specialiserede stalde, jf. § 33 stk. 2, er i overensstemmelse med den danske dyrevelfærdslov, idet fravænningen som anført sker systematisk og ikke kun i særlige tilfælde, og Enhedslisten savner at se dokumentation for, at fravænning ved 3 uger ikke skulle have negative konsekvenser for velfærden, når grisene flyttes til specialiserede stalde, jf. svar på B 29 – spm. 64.

Enhedslisten finder, at vi her har et klart eksempel på, at regeringen lader hensynet til svineindustriens økonomiske interesser veje tungere end hensynet til dyrevelfærden, overholdelse af dyrevelfærdsloven og folkesundheden. Det sker, til trods for at ministeren ved tidligere lejligheder har bekræftet, at dyrevelfærdsloven ikke kan sættes ud af kraft, når det gavner erhvervsøkonomiske hensyn. (Svar på B 10 – spm. 14, Folketingsåret 2023-24).

Enhedslisten finder det under al kritik, at ministeren i løbet af udvalgsbehandlingen ikke har været i stand til at dokumentere sin påstand under førstebehandlingen den 4. februar om, at »det har ... betydet,

at vi har et lavt forbrug af antibiotika til grise i forhold til andre lande med en sammenlignelig produktion som den danske«, jf. svar på B 29 – spm. 5, 9, 43 og 44.

Enhedslisten opfordrer ministeren til ikke at fremsætte påstande om dyrevelfærden eller -sundheden i den danske svineproduktion, som ministeren ikke er i stand til at dokumentere med data.

Enhedslisten noterer, at det er positivt, at Fødevarestyrelsen forventer at kunne udstede en bekendtgørelse om nye og lavere grænseværdier i Gult kort-ordningen med særlig prioritering af smågrise med ikrafttræden ultimo 2025, jf. svar på B 29 – spm. 12. Enhedslisten finder det imidlertid bekymrende, at ministeren ikke vil svare på, om grænseværdien for Gul kort er udtryk for et fagligt acceptabelt niveau. Det er Enhedslistens bekymring, at grænseværdien fortsat sættes for uambitiøst og ikke i tilstrækkelig grad sikrer en reduktion i antibiotikaforbruget til gavn for folkesundheden.

Med »Fødevare- og Veterinæraftale 2024-2027« blev der aftalt en målsætning om en reduktion i antibiotikaforbruget på 8 pct. med udgangspunkt i 2018-niveauet inden for aftaleperioden, efter at denne målsætning ikke var blevet nået i den foregående aftaleperiode, som gik fra 2018 til 2023. Enhedslisten noterer, at det er positivt, at ministeren under udvalgsbehandlingen har bekræftet, at »Aftaleparterne vil årligt modtage en opdatering om status på målsætningen om at reducere antibiotikaforbruget inden for aftaleperioden 2024-2027. Hvis statusopdateringerne for 2024 og 2025 viser, at der ikke er tilstrækkelig fremdrift, vil jeg drøfte dette med aftalepartierne«, jf. svar på B 29 – spm. 53.

I 2023 stod dansk svineproduktion for 84 pct. af det samlede danske antibiotikaforbrug til dyr, i alt 73 t antibiotika (»DANMAP 2023«, DTU Fødevareinstituttet og Statens Serum Institut, 2024). Omkring halvdelen gik typisk til de fravænnede grise (»Positiv udvikling – stigende forbrug af vacciner«, svineproduktion.dk, den 24. august 2023). En målsætning om 8 pct. reduktion for en samlet periode på 9 år er på baggrund af det meget høje forbrug og udfordringerne for folkesundheden både uambitiøs og utilstrækkelig. Det til trods forudser Enhedslisten, at det vil være svært at nå målsætningen uden at tage fat ved problemets rod, som er den alt for tidlige fravænnning af grisene. Enhedslisten opfordrer derfor stærkt ministeren til, at der ved drøftelserne med partierne på baggrund af statusopdateringerne for 2024 og 2025 åbnes op for at krav om senere fravænnning af grise til gavn for både dyrevelfærden og folkesundheden.

I den kontekst finder Enhedslisten det enormt ærgerligt, at ministeren med den nye lovgivning om farestier, som har været i høring, men er blevet udskudt, ikke stiller krav om større farestier og indretning, der tilgodeser dyrenes behov og giver mulighed for senere fravænnning af grise. Et senere fravænningsstidspunkt vil betyde, at grisene vil være større, og det er Enhedslistens opfordring, at dette skal indtænkes i den nye lovgivning om farestier, så man undgår i mange årtier frem at fastlåse erhvervet i en produktionsform, hvor dyrevelfærden ikke tilgodeses, og hvor produktion fortsat vil være afhængig af et alt for højt antibiotikaforbrug.

Enhedslisten noterer sig, at ministeren oplyser, at der både i gældende lovgivning og forventet ny lovgivning om farestier er krav, som sikrer plads til grise, uanset hvilken fravænningsalder de har, jf. svar på B 29 – spm. 33. Enhedslisten finder dog ikke, at ministerens oplysninger er i overensstemmelse med det forslag til bekendtgørelsesændring, som har været i høring. Her stilles krav om, at farestier skal være mindst 6,5 m², jf. Høringsportalen.dk, Udkast til bekendtgørelse om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af grise, Fødevarestyrelsen, den 10. oktober 2024. Dette er et bruttoareal, som bl.a. skal indeholde fikseringsboks, pattegrisehule og fodertrug. EFSA anbefaler derimod, at stier skal være mindst 6,6 m², hvor dette er søernes frie og tilgængelige areal, som ikke inkluderer det nævnte inventar (»Welfare of Pigs on Farm«, EFSA, den 10. august 2022).

Hvis farestierne skal fremtidssikres, så de stadig større kuld af grise kan blive fravænnet, når de er 4 uger eller ældre, skal stierne være store nok og være indrettet til det. Enhedslisten noterer sig, at dette tydeligvis ikke er tilfældet med den bekendtgørelse, der har været i høring. Der bør stilles krav om større farestier og indretning, der tilgodeser dyrenes behov, og Enhedslisten opfordrer ministeren til at følge op på dette hos ekspertisen i myndighedsberedskabet ved DCA, Aarhus Universitet, som tidligere over for

ministeriet har tilkendegivet nødvendigheden heraf, og implementere det i den kommende bekendtgørelse (jf. »Behovet for antibiotika til grise kan reduceres ved at fokusere på forebyggelse- og ny staldindretning kan være en del af løsningen«, DCA Aarhus Universitet, den 18. maj 2022).

Ud over de alvorlige problemer for dyrevelfærden og folkesundheden noterer Enhedslisten sig, at det også er konkurrenceforvridende over for de svineproducenter, der overholder dyrevelfærdsloven, at ministeren og Fødevarestyrelsen ikke griber ind over den for tidlige fravænnning, på trods af at Fødevarestyrelsen selv vurderer, at det er målbart bedre for dyrevelfærden at fravænne senere.

Der knytter sig også en række miljøproblemer til den meget tidlige fravænnning af pattegrise, herunder et højt forbrug af medicinsk zink, som har været tilladt frem til 2022, kobber, der ophobes i landbrugsjorden, og spredning af flere typer antibiotika og multiresistente bakterier til grundvand og overfladevand, når svinegylen spredes på markerne som gødning. Enhedslisten noterer sig med stor bekymring, at det under udvalgsbehandlingen er kommet frem, at der for flere af disse miljøproblemer ikke findes et overblik og ikke sker en systematisk overvågning fra de ansvarlige myndigheders side. Det undrer f.eks. Enhedslisten, at der slet ikke er krav til grænseværdier for tungmetaller i gylle, der spredes på landbrugsarealer, på samme måde som der er til spildevandsslam jf. svar på B 29 – spm. 62.

Enhedslisten konstaterer, at der desværre fortsat er meget langt mellem dyrevelfærdslovens ordlyd og praksis i den danske svineindustri. Der foregår i svineindustrien en systematisk og massiv overtrædelse af dyrevelfærdsloven, og det er under al kritik, at ministeren ikke vil tage de nødvendige skridt for at bringe det lovpligtige minimum for fravænningsalderen for grise i overensstemmelse med anbefalingerne fra dyrlæger, forskere og EFSA og ikke engang i overensstemmelse med Fødevarestyrelsens egen vurdering.

Enhedslisten konkluderer på baggrund af udvalgsbehandlingen, at en senere fravænningsalder for grise vil være et skridt i retning af bedre dyrevelfærd og et sundere miljø og et helt nødvendigt skridt for at tage livtag med det enorme overforbrug af antibiotika i svineindustrien. Enhedslisten stemmer derfor for vedtagelsen af sit eget beslutningsforslag.

3. Udvalgsarbejdet

Beslutningsforslaget blev fremsat den 5. november 2024 og var til 1. behandling den 4. februar 2025. Beslutningsforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Miljø- og Fødevareudvalget.

Oversigt over beslutningsforslagets sagsforløb og dokumenter

Beslutningsforslaget og dokumenterne i forbindelse med udvalgsbehandlingen kan læses under beslutningsforslaget på Folketingets hjemmeside www.ft.dk.

Møder

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i 2 møder.

Bilag

Under udvalgsarbejdet er der omdelt 3 bilag på beslutningsforslaget.

Spørgsmål

Udvalget har under udvalgsarbejdet stillet 65 spørgsmål til ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri til skriftlig besvarelse, som ministeren har besvaret.

Anne Paulin (S) Lasse Haugaard Pedersen (S) Bjarne Laustsen (S) Camilla Fabricius (S)

Thomas Skriver Jensen (S) Ida Auken (S) Thomas Monberg (S) Kris Jensen Skriver (S)

Thomas Jensen (S) Erling Bonnesen (V) nfm. Kim Valentin (V) Anni Matthiesen (V)

Hans Christian Schmidt (V) Charlotte Bagge Hansen (M) Torsten Gejl (ALT)

Hans Kristian Skibby (DD) fmd. Kristian Bøgsted (DD) Pernille Vermund (LA) Carsten Bach (LA)

Rasmus Jarlov (KF) Per Larsen (KF) Kim Edberg Andersen (DD) Nick Zimmermann (DF)
Carl Valentin (SF) Marianne Bigum (SF) Søren Egge Rasmussen (EL) Leila Stockmarr (EL)
Katrine Robsøe (RV) Helene Brydensholt (ALT)

Borgernes Parti, Naleraq, Inuit Ataqatigiit, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	50	Radikale Venstre (RV)	6
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	23	Alternativet (ALT)	6
Danmarksdemokraterne – Inger Støjberg (DD)	16	Borgernes Parti – Lars Boje Mathiesen (BP)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	15	Naleraq (N)	1
Liberal Alliance (LA)	15	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Moderaterne (M)	12	Sambandsflokkurin (SP)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	10	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Enhedslisten (EL)	9	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	5
Dansk Folkeparti (DF)	7		